

Sayın Bakanım, Değerli Hocalarım;

Eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanındaki paydaşları bir araya getirdiğimiz bu toplantıya hepiniz hoş geldiniz. Kurulumuz adına sizleri saygıyla selamlıyorum. Sayın Bakanımızı ve çalışma arkadaşlarını Yükseköğretim Kurulu'nda görmekten büyük bir memnuniyet duymaktayız.

Yükseköğretim Kurulu olarak, geride bıraktığımız son dört yılda, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar, araştırma üniversiteleri, bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşması, hedef odaklı uluslararasılaşma, sürdürülebilir kalkınma, 4.0 endüstri devrimi, yükseköğretimde dijitalleşme, akıllı uzmanlaşma, proje tabanlı değişim programları gibi bir dizi yeni projeyi, ülkemizin önceliklerini ve dünyadaki eğilimleri dikkate alarak hayata geçirdik. **Bunların bir kısmı, Yeni YÖK'ün girişimiyle yasal dayanaklara kavuşturuldu; bir kısmını ise kendi iç düzenlemelerimiz ve mevzuatımızla hayata geçirdik.**

Yükseköğretim kurumlarının “yönetişim” anlayışına bağlı olarak daha şeffaf, daha hesap verebilir ve daha fazla sosyal sorumluluk sahibi olmalarını arzu ediyoruz. Bu kapsamda kalite çitasının yükseltilmesi ve kalite eksenli büyüme her daim önceliğimiz oldu ve olmaya devam ediyor.

Yükseköğretimde yapısal değişiklik için hayata geçirdiğimiz **dört ana proje** belirledik. **Bunlardan kısaca söz etmek isterim.**

Yükseköğretim sistemimizin uzun yıllardır gündeminde olmakla birlikte bir türlü gerçekleştirilemeyen **Kalite Kurulunun kurulması ilk projemizdi.** Onlarca yıldır sadece konuşulan idari ve mali açıdan bağımsız bir kalite kurulunun oluşturulması YÖK'ün başlatmış olduğu ve yaklaşık iki yıl süren bir süreçle tamamlanmıştır.

İkinci büyük projemiz misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma idi. Üniversite olmanın şümüllü yapısından uzaklaşmadan üniversitelerin belli alanlarda odaklaşması, farklı değerler üretebilmesi, bölgelerine katkı sağlaması, araştırma kapasitesi yüksek olanların bu kapasitelerini artırması ve üniversitelerimizin birbirinin kopyası olmaması için bu projeyi başlattık. Bölgesel kalkınma odaklı olarak 5 pilot üniversite belirlendi ve bölgesel kalkınma odaklı 5 ihtisas üniversitesinin daha belirlenmesi için çalışmalar devam ediyor. Misyon farklılaşması ve ihtisaslaşmasının bir sonraki aşaması ise Araştırma Üniversiteleri projemiz idi. Bu kapsamda, 11 asıl 5 aday üniversite belirledik.

Üçüncü projemiz hedef odaklı uluslararasılaşma idi. Yabancı uyruklu öğrenci sayımızdaki artış bizim için memnuniyet vericidir. Bundan dört sene önce başkan tayin edildiğimizde, uluslararası öğrenci sayımız 48 bin idi. Bugün 148 binleri aştı.

Bu başarıda, bu son dört yılda YÖK başkanlığı ile karşı ülke bakanı arasında imzalanan mutabakat zaptı sayısının 32 yılda imzalanan mutabakat zaptı sayısının iki katından daha fazla olmasının büyük payı vardır. Bu bağlamda, tanınan üniversitelerimizin ve ortak programlarımızın sayısı da artmıştır.

Dördüncü gurur duyduğumuz proje ise doktora programlarına farklı bir vizyon kazandırdığımız YÖK-100/2000 projesidir. Yükseköğretim sistemimizde bu yapısal değişime önemli katkılar sunacak ve nitelikli bilgi üretimini sağlayacak, üstün araştırma kabiliyetine sahip doktoralı insan kaynağını arttırmak ve aynı zamanda disiplinler arası işbirliklerini

güçlendirmek amacıyla “**100 Öncelikli Alanda 2000 Öğrenciye Doktora Burs Programı**”nı başlattık.

Bu proje, geleceğin Türkiye için güçlü nesiller yetiştirmeyi hedeflemektedir. YÖK olarak ülkenin gündemine soktuğumuz “öncelikli alan” kavramı altında “bulut teknolojisi, yapay zeka, robotik, hidrojen ve yakıt pilleri” gibi alanların yanısıra “Özel Eğitim, Okul Öncesi Eğitim” alanları da bulunuyor. Diğer taraftan başarıyı ödüllendiren ve kurgusu itibarıyla her biri ülkemiz için bir ilk olan diğer destek programlarımızı da sürdürüyoruz. Üniversite-sanayi işbirliğine yönelik olmak üzere yine YÖK olarak başlattığımız bu süreçte bir dizi yasal düzenleme de gerçekleşti.

Geçtiğimiz dört yılda yaptıklarımızın çoğu ülkemiz için bir ilk, yeni ve yenilikçi idi. Bu düzenlemelerin sonuçları çok değil, önümüzdeki bir iki yıl içinde kendisini gösterecektir. Fakat bugün, yani, YÖK başkanı olarak tayin edilişimizden dört yıl sonra önümüze yeni başlıklar koyduk. Bu başlıklar geçtiğimiz günlerde Külliye’deki akademik yıl açılış töreninde Sayın Cumhurbaşkanımızca da tasvib gördü ve çalışmalarımızı başlattık.

2018- 2019 eğitim öğretim döneminde, yükseköğretimde, üniversitelerimizde, dijital çağa ayak uydurmak için dijitalleşme ekseninde yeni bir dönüşüm ve bununla bağlantılı olarak bilgiye ulaşımında dünya üniversitelerinin çalışmalarının da dikkate alındığı “**açık bilim**” ve “**açık erişim**” politikalarını yükseköğretimde hayata geçireceğiz inşallah.

Bütün öğrencilerimizin belli bir düzeyde dijital okuryazarlığı olsun istiyoruz. **Dijital teknoloji** artık amaç değil öğrenciye, kendi ihtiyaçlarına göre şekillenebilen zengin bir öğrenme deneyimi sağlanmasında araç olarak değerlendirilmektedir.

Dijitalleşmenin getirdiği imkanları yükseköğretimin pek çok alanında kullanmayı ve dijitalleşmenin gücünü toplumun her katmanına erişirmeyi planlıyoruz. Teknolojik bağımsızlığı gerçekleştirmek istiyoruz.

Bu yıl büyük bir proje ile üniversitelerimizde dijital dönüşüm çalışmalarını başlatıyoruz. Önümüzdeki haftalarda bu konu ile ilgili bir tanıtım toplantısı yapacağız.

Açık bilim, bu yıl yayınlanan bir raporla, kamu fonlarıyla desteklenen bilimsel araştırma projelerinden üretilen bilimsel yayınlara, toplanan verilere, verileri analiz etmede kullanılan yöntemlere ve geliştirilen bilgisayar programlarına açık erişim uygulaması olarak tanımlanmaktadır. Aslında kamuya ait olan ve herkese açık olması gereken araştırma bulgularına ve bilimsel yayınlara erişim büyük ölçüde kısıtlıdır. Biliyoruz ki, internet teknolojileri bilgiye erişim ve bilgi kullanımında büyük değişiklikler ve fırsatlar yaratmıştır.

Ülkemizde sağlıklı bir şekilde işleyen **açık bilim eko sistemini** oluşturmak istiyoruz. Bütün bu çalışmalara, gelecekte şekillenecek ve şu anda bilinmeyen iş kollarına eleman yetiştirmek gibi zor bir süreci yönetebilmek adına başladık. Çünkü dünya dijitalleşerek yeniden tasarlanıyor. Bu tasarımda ve sürecin yönetiminde Eğitim Fakültelerinin rolü en üst düzeyde olacaktır, olmaktadır.

Sayın Bakanım,

Eğitim, bir yönüyle anlam ve değer üretme süreci olup, bu sürecin temel aktörlerinden biri öğretmendir. Dünyada eğitim alanında yaşanan temel kriz, esas itibarıyla bir kavram ve anlam

krizidir. “Eğitim” ve “öğretmen” kelimelerinin dilimizde yaklaşık 60 yıllık bir geçmişi var. Ancak geleneğimizde ve kültürümüzde, eğitimle ilgili mevcut olan muallim, müderris, mürebbi; terbiye, irfan, maarif, marifet ve hikmet gibi pek çok kavram ve kelime ise, adeta unutulmaya yüz tutmuştur.

Eğitim (terbiye); her şeyden önce irfan, marifet, hikmet, feraset sahibi; erdemli, iyi karakterli, bilge insanlar yetiştirme işidir. Bilgelik, nedenlerin bilgisine sahip olmaktır ve bunun temeli de öngörü (feraset) sahibi olmak; yani doğruyu yanlıştan, yararlıyı zararlıdan, gerçeği hayalden ayırt edebilmek ve doğru yargılama ve muhakeme yapabilmektir. Bugün dünyamızda yaşanan sorunlara baktığımızda, insani, ahlaki ve kültürel değerlerde büyük bir aşınma yaşandığına tanık oluyoruz. Bugün insanlık, çok bilen, bilgili insanlardan öte, iyi karakterli ve erdemli insanlara ihtiyaç duymaktadır. Bunun için de “öncelikle çok bilen değil, mesleki değerleri içselleştirmiş öğretmenlere ihtiyacımız var.”

Geleneksel bakış açısının aksine, modern zamanlarda eğitim, okul ve öğretmenlik, daha çok teknik, rasyonel, ekonomik ve politik kavramlarla çözümlenmeye başlandı. Eğitimin ve öğretmenliğin moral/ahlaki, ruhi, manevi, entelektüel yönleri, arka planda kaldı. Oysa öğretmen ve öğrenci arasında, okul ve sınıfla sınırlı olmayan, hayat boyu devam eden deruni bir bağ ve etkileşim mevcut olup öğrenci, öğretmenin söylediklerinden çok eylem ve davranışlarından etkilenir.

Dünyada bugün yaşanan süreçte, geleneksel değerlerle modernitenin ürettiği yeni değerler arasında bir çatışma da yaşanmaktadır. Birçok ülkede yaşanan bu duruma bağlı olarak, eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemleri, müfredatta yer alması öngörülen “temel değerler” çerçevesinde yeniden yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Bu konuda eksikliği hissedilen konulardan biri de, öğretmenlik mesleğinin “etik kodlarının yeniden inşa edilmesi” gereğidir.

Öğretmenliği, kadim kültürümüz ve geleneğimiz içinde yer alan kültürel ve etik kodlarla ahlaki erdemler üzerine yeniden inşa etmek zorundayız. **Verdiğimiz eğitimde tutum ve davranışlar, değerler ve yetkinlikler üçlüsünü önemsiyoruz.**

Dünya nüfusu hızla artıyor, göç, hızlı kentleşme, sosyal ve kültürel çeşitlilik ülkeleri ve toplumları yeni değerlerle tanıştırıyor ve toplumlar farkında olmadan yeniden şekilleniyorlar. Yeni eğitim modellerimizde bütün bu faktörleri de göz önünde bulundurmalıyız. Geçtiğimiz yıllarda birçok ülkede, öğretmen yeterlikleri kapsamında ulusal düzeyde standartlar geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu standartlar, daha çok öğretmenlerle ilgili bir “dış kontrol” ve “hesap verme” mekanizması olarak düşünülmektedir. Bu girişimlerde nesnel boyut ön plandadır; halbuki öğretmen niteliğinin ve eğitimin “öznel” boyutlarını da göz ardı etmemeliyiz. Diğer taraftan eğitimin, her şeyden önce “ahlaki bir faaliyet” olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Dünyada öğretmenlerin sistemli olarak yetiştirilmesi, kitlesel eğitimin (mass education) gelişmesine paralel olarak 19. yüzyılda gündeme gelir. Türkiye’nin tarihinde de doğrudan öğretmen yetiştirmek amacıyla okullar 19. yüzyılda (16 Mart 1848) açılır. Daha sonra terbiye enstitüleri, köy enstitüleri, yüksek öğretmen okulları gibi; bir kısmı yararlı bir kısmı ise milletimizin kültürel kodlarını yok sayan ve dayatma içeren farklı kurumlar gelişmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus toplumu değiştirmeyi, yeni bir insan tipi inşa etmeyi amaçlayan modelleri tervec eden bir yaklaşımdan uzak durarak insanın fitratında ve doğasında bulunan iyilik, doğruluk ve güzellikleri ortaya çıkarmayı ve verimli hale getirmeyi hedefleyen bir modele duyduğumuz ihtiyaçtır.

Şimdi biraz, sizlere eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanında ulaştığımız noktadan ve yaptıklarımızdan bahsetmek isterim.

Sayılara bakarsak; ülkemizde 93 eğitim/egitim bilimleri fakültesi vardır. Ayrıca 44'ü aktif olmak üzere 50 tane de Eğitim Bilimleri Enstitüsü bulunmaktadır. Yükseköğretimdeki mevcut örgün lisans öğrencisinin %9'u, yani **221.530 öğrenci**, eğitim/egitim bilimleri fakültelerinde eğitim görmektedir.

Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanındaki yüksek lisan öğrencisi sayısı, 39.556, doktora öğrencisi ise 6.907'dir. Yani Yükseköğretimde lisansüstü eğitimdeki öğrencilerin %8'i, Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanında eğitim görmektedir.

2017-2018 eğitim öğretim yılı verilerine göre eğitim/egitim bilimleri fakültelerinde istihdam edilen öğretim elemanlarının toplamı **8.850** olup bunların **5.698'i** yani yaklaşık üçte ikisi, öğretim üyesidir. Buna göre yükseköğretimde istihdam edilen öğretim üyelerinin yaklaşık %7,5'i, bu fakültelerde istihdam edilmektedir. Bu fakültelerdeki lisans programlarında ortalama öğrenci sayısı, **öğretim üyesi başına 39; öğretim elemanı başına ise 25'dir**. Lisansüstü eğitimde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 7,6'dır.

Diğer taraftan 2017 yılında Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakültelerimizdeki 46.669 kontenjan, 2018 yılında 44.411 olarak belirlenmiş, kontenjanlar belli ölçüde azaltılmıştır. **Ancak 2017 yılında doluluk oranı %95 iken, 2018 yılında %99,2 olmuş ve doluluk oranları artmıştır**. Bu rakamlar Eğitim Fakültelerimiz için kalite eksikli rasyonel bir kontenjan planlaması yapıldığının önemli bir göstergesidir.

Yükseköğretimin diğer alanlarında olduğu gibi eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanında da nicelik yönünden oldukça büyük bir kapasite oluşmuştur. Bundan böyle yükseköğretimde ve eğitim/egitim bilimleri fakültelerimizde, daha nitelikli ve etkili öğrenme-öğretme süreçleri gerçekleştirmek, öğretmen adayları yetiştirmek ve öğrenme sonuçları elde etmek istiyoruz.

Bu bağlamdan olmak üzere iyileştirme tedbirleri aldık:

- Öğretmen yetiştirme programlarıyla ilgili olarak Yükseköğretim Giriş Sınavında (YKS) baraj uygulaması (300.000) getirdik. Elbette baraj uygulaması tek başına Eğitim Fakültelerine gelecek öğretmen adaylarının niteliğini belirlemede yeterli değildir, ama çok önemli bir faktördür.
- İkinci öğretim programlarını (okul öncesi eğitim ve rehberlik hariç) tamamen kapatılmıştır.
- Bazı programların (Ör. BÖTE) giriş puanı türleri değiştirilmiştir.
- Milli eğitim sistemindeki yeni yapılanmaya bağlı olarak 2017 yılında eğitim/egitim bilimleri fakültelerinin bölüm (9 Bölüm) ve anabilim dallarını (33 Anabilim Dalı) yeniden yapılandırılmıştır.
- Lisans programlarını, eğitimde gündeme gelen paradigma dönüşümü ve sosyal ihtiyaçlara göre, 2,5 yılı aşkın bir zaman diliminde güncelledik,
- 2018-2019 öğretim yılından itibaren de uygulamaya başladık. Programlarda, **Yeni Lisans Programları Kitabı'nın** başındaki uygulama esaslarına uyulmasını bekliyoruz.

Ayrıca okullarda bir dönemde gerçekleşen “Öğretmenlik Uygulaması” dersleri, **Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II** şeklinde iki döneme yayılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığımızca okullardaki uygulamalara rehberlik eden öğretmenlerin niteliğini geliştirmeye dönük çalışmalar yapılmış; öğretmenlik uygulamaları daha disiplinli bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu uygulamalarla ilgili Bakanlığımız ve YÖK arasında 1998’de imzalanan işbirliği protokolü bugün, güncellenerek yeniden imzalanacak olup, Bakanlığımız ve ilgili paydaşlarla birlikte yönerge de güncellenmiştir. 2018-2019 öğretim yılından itibaren öğretmenlik uygulamaları, bu Yönerge esaslarına göre yapılmaya başlanmıştır.

Eğitim/egitim bilimleri fakülteleri, öğretmen adaylarının, mesleğe hazırlık ya da başlangıç eğitimlerini aldıkları yerler olup öğretmen; sahada, okulda, uygulama içinde, yaparak yaşayarak öğrenir. **Bu nedenle okullardaki Öğretmenlik Uygulamaları konusunda kurumlar arası işbirliği, son derecede önemlidir.** Söz konusu uygulamaların, ilgili Yönerge esaslarına dayalı olarak yapılması önemlidir.

Bundan sonra da Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanında yapacağımız her türlü iyileştirme çalışmasında, MEB ile işbirliğimizin artarak devam edeceğine inanıyorum.

Eğitim sistemi içinde görev alan bütün öğretmen adaylarının eğitim/egitim bilimleri fakültelerinde yetiştirilmesi mümkün değildir. Eğitim sisteminde 90’ı aşkın alanda öğretmen istihdam edilmektedir. Üniversitelerimizdeki farklı fakültelerde yer alan bir çok lisans programı, öğretmenliğe kaynaklık teşkil etmektedir.

Bunun için ihtiyaç ve taleplere bağlı olarak ve MEB’in isteğiyle üniversitelerimizde açılan **Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika** gibi bir konumuz daha vardır. Bu konuda da Bakanlığımız ile işbirliği çerçevesinde değerlendirilecek.

İlgili fakülte ve enstitülerde yapılan araştırmalarda ve yazılan tezlerde, okullarımız birer laboratuvar işlevi görmekte; Bakanlığımızca bu konuda gerekli destekler sağlanmaktadır. İllerde üniversitelerimiz, eğitim/egitim bilimleri fakültelerimiz ve ilgili diğer birimlerle, İl Milli Eğitim Müdürlüklerimiz arasındaki işbirliklerini ve karşılıklı olarak “birbirinden öğrenme” süreçlerini geliştirmek zorundayız.

Yapılan her türlü araştırmaların, uygulamanın geliştirilmesine katkı sağlamasını göz ardı etmemeliyiz. Eğitimle ilgili özellikle uygulamaya dayalı çalışmalarda, öncelikler belirleme ihtiyacımız vardır. Yapılan söz konusu çalışmaların eğitim sistemimizde karşılık bulması, sorunların çözümüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Geçtiğimiz aylarda (22-23 Eylül 2018 tarihlerinde) Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanındaki lisansüstü eğitim programlarındaki mevcut durumları tartışmak ve öneriler geliştirmek amacıyla eğitim/egitim bilimleri fakülteleri ile eğitim bilimleri enstitülerinin yönetici ve öğretim üyelerinin, ayrıca MEB uzmanlarının katıldığı **Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Alanında Lisansüstü Eğitim Çalıştayı** yaptık.

Bu çalıştay’dan çıkan sonuçlara göre, Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanındaki lisansüstü eğitim programlarında yer alan derslerin yeniden ele alınması, açılan derslerde ve yapılan çalışmalarda uygulamanın göz ardı edilmemesi önem arz etmektedir. Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Alanındaki lisans üstü programlarda yer alan çoğu derslerin, genelde teorik mahiyette, uygulamadan uzak, içerik yönünden birbiriyle örtüşen bir mahiyet arz ettiği

belirtilmiştir. **Bu konuda da ilgili enstitü, anabilim dalı ve öğretim üyelerimizin daha duyarlı davranmalarını beklemekteyiz.**

20-21 Ocak 2012 tarihlerinde Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yapılan 54 eğitim/egitim bilimleri fakültesi dekanının katıldığı ve benim de kurulmasını teşvik ettiğim ve YÖK olarak katkı sağladığımız bir süreçle, **Eğitim Fakültesi Dekanlar Konseyi (EFDEK)** kuruldu. Toplantıda eğitim/egitim bilimleri fakültelerinde akreditasyon çalışmalarının yeniden başlatılması gerektiği konusunda kararlar alındı.

Eğitim/egitim bilimleri fakültelerimizin ve öğretmen yetiştirme sistemimizin geliştirilmesi konusunda dekanlarımızdan, enstitü müdürlerimizden ve öğretim elemanlarımızın gayretlerini ve fedakalıklarını biliyoruz. Bu gayretlerin artarak devam edeceğinden eminim. Daha çok sorumluluk üstlenmelerini, daha fazla çaba harcamalarını beklemekteyiz.

Türkiye olarak artık eğitimde sürekli yeni kavram, yaklaşım ve modeller ithal eden ve deneyen bir ülke değil; eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanında ulaştığımız olgunlaşma düzeyimize bağlı olarak telif ve yerli modeller geliştiren ve bunları ihraç edebilecek bir konuma geldiğimiz kanaatindeyim. Zira hiç bir sosyal sistem ve eğitim sistemi, bir ülkeden başka bir ülkeye olduğu gibi transfer edilemez. Bunlar, belirli tarihi, sosyal, kültürel, ekonomik, politik sistemlerin etkileşiminin bir ürünüdür.

Bu duygu ve düşüncelerle tekrar hepinize en içten selam ve sevgilerimi sunuyorum, Sayın Bakanımıza da tekrar hoş geldiniz diyorum.

Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç
Yükseköğretim Kurulu Başkanı
Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakülteleri Dekanları ile Toplantı
YÖK Konferan Salonu, 14 Kasım 2018